

II TARPTAUTINIS SIMPOZIUMAS „LENKIJA – LIETUVA“ („POLSKA – LITWA“) TORŪNĖS MIKALOJAUS KOPERNIKO UNIVERSITETE

Rimantas Sliužinskas

Klaipėdos universitetas

2007 m. spalio 18–19 d. Torūnės Mikalojaus Koperniko universitete (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, UMK) buvo surengtas II tarptautinis simpoziumas „Lenkija – Lietuva“ („Polska – Litwa“). Simpoziumo rengėjas ir idėjų generatorius – UMK Istorijos fakultetas (Wydział Historii UMK) ir jo dekanas prof. habil. dr. Waldemar Rezmer.

I tarptautinis simpoziumas „Polska – Litwa“ tų pačių rengėjų buvo surengtas taip pat Torūnėje 2005 m. spalio 13–14 d. Apie tai rašėme ankstesniuose AHUK leidiniuose¹. Jame skaitytų pranešimų pagrindu UMK yra rengiamas leidybai atskiras mokslinių straipsnių rinkinys.

Simpoziume dalyvavo daugiausia UMK istorikų, politologų bei etnologų, po keletą mokslininkų iš Baltstogės universiteto (UB), Varmijos-Mozūrijos universiteto Olštynė (UWM) ir Gdanskio universiteto (UG). Lietuvai atstovavo VDU, VU, ŠU ir KU mokslininkai. Šiame forume pirmą kartą dalyvavo ir Latvijos universiteto (LU) atstovai.

Simpoziumo programoje vyravo istorikų pavardės. Keliuose pranešimuose atskirais aspektais atsispindėjo senesnių laikų problematika. Prof. habil. dr. Stanisław Alexandrowicz (UMK) pristatė savo tyrimus apie 1991–2005 m. Lenkijoje skelbtą LDK žemių istorinės kartografijos medžiagą. Prof. dr. Zigmantas Kiaupa (VDU) aptarė 1775 m. Abiejų Tautų Respublikos Seimo įstatymų leidybos klausimus. Likusieji istorikai savo pranešimuose aptarė XX a. pradžios ir pirmosios pusės laikotarpio aktualijas. Tomasz Błaszczak (UMK) atskleidė 1918–1924 m. Baltarusijos užsienio reikalų ministerijos poziciją lietuvių–lenkų klausimu, o doc. dr. Arūnas Gumuliauskas (ŠU) nagrinėjo lenkiškąsias tarpukario Vilniaus problemas. Prof. habil. dr. Michał Klimecki (UMK) aptarė Lenkijos užsienio reikalų ministerijos poziciją Lietuvos ir SSRS 1938–1939 m. santykiuose. Dr. Krzysztof Buchowski (UB) atskleidė lenkų ir lietuvių santykius 1938 m. kovo – 1939 m. rugsėjo mėn. Prof. habil. dr. Wanda Roman (UMK) komentavo SSRS politikos aspektus Baltijos valstybių atžvilgiu 1939 m. rugsėjo–spalio mėn.

UMK garsėja karinės istorijos tyrimais. Dr. Aleksander Smoliński (UMK) vaizdžiai pristatė senųjų laikų LDK simbolikos elementus Antrosios Respublikos Lenkijos kariuomenės mundiruotėje. Prof. habil. dr. Waldemar Rezmer (UMK) pristatė savo tyrimų rezultatus apie 1919 m. Lenkijos kovas dėl Vilniaus krašto, įvardydamas jas karo su SSRS pradžia. Dr. Wojciech Śleszyński (UB) tyrė 1920–1923 m. diversines lietuvių ir baltarusių akcijas prieš Lenkijos Respubliką. Tomasz Gajownik (UWM) kalbėjo apie tarpukario Lenkijos kariuomenės vadovybės poziciją Lietuvos ir Vokietijos santykių lygmenyje. Dr. Petras Stankeras (Vilnius) savo tyrimo objektu pasirinko 1939–1944 m. Lietuvos policijos politiką lenkų kariuomenės klausimu.

¹ SLIUŽINSKAS, R. I tarptautinis simpoziumas „Lenkija – Lietuva“ („Polska – Litwa“) Torūnės Mikalojaus Koperniko universitete. In *Baltijos regiono istorija ir kultūra: Lietuva ir Lenkija. Socialinė istorija, kultūrologija. Acta Historica Universitatis Klaipedensis XIV*. Klaipėda: KU, 2007, p. 263–265.

Politinės ir socialinės tematikos klausimai buvo aptariamai kiek siauresniame problematikos kontekste. Rygietis doc. dr. Eriks Jekabsons (LU) aptarė Latvijos Respublikos poziciją tarpukario Lietuvos ir Lenkijos politinės krizės laikotarpiu. Dr. Antonina Kozyrska (UMK) nagrinėjo socialinius XX a. pradžios lenkų ir lietuvių konflikto aspektus Vilniaus vyskupystėje. Dr. Elmantas Meilus (VU) tyrinėjo trijų istorinių sostinių – Vilniaus, Krokuvos ir Varšuvos – politinės bei socialinės lemties sąsajas. Dr. Dorota Michaluk (UMK) pristatė ano meto Baltarusijos LR premjero Antonio Łuckiewicziaus poziciją lietuvių ir lenkų aspiracijų Vilniaus ir Gardino kraštuose atžvilgiu. Doc. dr. Pranas Janauskas (VDU) pateikė sociologinius ir demografinius duomenis apie demografinę lenkų gyventojų kaitą Lietuvos Respublikoje XX a. 3-iajame dešimtmetyje.

1945–1990 m. laikotarpis buvo aptiriamas prof. habil. dr. Zbigniewo Karpus (UMK) ir dr. Arūno Vyšniausko (VU) pranešimuose. Pirmasis aptarė sovietiniais metais patirtus lietuvių tautos dvasinio gyvenimo nuostolius, o antrasis – Vilniaus krašto problemos pateikimo aspektus to laikotarpio mokykliniuose vadovėliuose.

Šių – nepriklausomos Lietuvos – laikų politinių aspektų tyrimai taip pat sulaukė dėmesio. Dr. Andrzej Pukszo (VDU) aptarė naujausius Izraelio valstybinių santykių su Lietuva ir Lenkija lyginamuosius aspektus. Doc. dr. Regina Jasiulevičienė (VDU) kalbėjo apie 1993–2006 m. laikotarpio žmogaus teisių raidos klausimus Lietuvoje. Joanna Danielewska (UMK) nagrinėjo politinius Lietuvos karinės misijos Irake aspektus.

Etnologijos klausimais pasisakė vien Lietuvos mokslininkai. Doc. dr. Arūnas Vaicekauskas (VDU) pranešime įvertino Stepono Batoro universiteto Vilniuje Etnologijos katedros veiklos ypatumus, prof. dr. Rimantas Sliužinskas (KU) aptarė lietuvių ir lenkų liuteroniškųjų giesmių lyginamųjų tyrimų perspektyvas. Dr. Giedrė Barkauskaitė atkreipė dėmesį į lenkiškosios choreografijos įtaką lietuvių liaudies šokiams, o jos kolegė doc. dr. Laima Anglickienė pristatė slaviškųjų įvaizdžių kaitą pasakojamojo lietuvių folkloro užrašymuose.

Reikia tikėtis, kad III UMK simpoziumas apie Lenkijos ir Lietuvos istorines bei kultūros sąsajas bus surengtas (kaip žadama) Torūnėje 2009 m. rudenį. Tradicija bus tęsiama, nes temų pranešimams bei moksliniams straipsniams tiek Lenkijos, tiek Lietuvos istorikai bei kultūros tyrinėtojai turi dar labai daug. Tikimės su savo kolegomis iš Lenkijos ir kitų Baltijos regiono šalių vis dažniau susitikti ir Klaipėdos universitete, Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto ir kitų KU padalinių rengiamuose mokslo renginiuose.